

Literatuurlijst – Vertaalslag rond Heiligerlee

Laatst bijgewerkt op 4 mei 2018

Dit overzicht bevat literatuur over de slag bij Heiligerlee. De lijst begint met literatuur over de slag zelf en de verschillende herdenkingen van de slag. Vervolgens wordt een overzicht gegeven van algemene literatuur over de Opstand uit de collectie van de Groninger Archieven. Tot slot worden ook artikelen op externe websites vermeld. Dit overzicht is chronologisch ingedeeld: de meest recente stukken staan bovenaan en de oudste stukken onderaan.

Graag vullen we dit overzicht, met uw hulp, verder aan. Heeft u een literatuurtip? Mail deze naar vertaalslag@groningerarchieven.nl

De Slag

[Slagboek Heiligerlee 450 jaar na de overwinning / Tim H. Hulzebos. – 2017](#) [studiezaal]
Toegang 1957, inv.nr. 31577

[Jan de Boer, De Slag bij Heiligerlee. In: Contactblad van de Historische Kring Zuidhorn \(2016\), nr: 1, p. 20-25.](#) [studiezaal]
Toegang 1957, inv.nr. 30487

[De schermutseling bij Groningen / door Frits Boersma. - 2012](#)
[In: Stad & Lande : het verhaal van Groningen. - 21 \(2012\), nr: 2, p. 16-21](#) [studiezaal]
Toegang 1769, inv.nr. 20635

[23 mei 1568 : De Slag bij Heiligerlee / door Henk Pol. - 2009](#)
[In: Historische Kring Menterwolde bulletin. - 12 \(2009\), nr: 1, p. 16-23](#) [studiezaal]
Toegang 1766, inv.nr. 515

[De slag bij Heiligerlee \(1568\) / Beno Hofman. - 2004. - \(2004\), p. 86-87](#)
[In: De Groningse geschiedenis in meer dan 100 verhalen](#) [studiezaal]
Toegang 1957, inv.nr. 22237

[Oranje Nassau en Groningen : van Heiligerlee tot Grote Markt / tekst: Beno Hofman. - 2004, p.8-9](#) [studiezaal]
Toegang 1957, inv.nr. 21990

[Sporen in het land : die mysterieuze slag bij Heiligerlee in augustus 1536 / Lammert Doedens. - 1998](#)
[In: Stad & Lande. - 7 \(1998\), nr: 3, p. 12-16](#) [studiezaal]
Toegang 1957, inv.nr. 15294.1998

[The day the nation was borne" : the Battle of Heiligerlee, 1568 / L.L. Doedens. - 1997](#)
[In: Exercise of arms : warfare in The Netherlands \(1568-1648\). - \(1997\), p. 57-67](#)
[studiezaal]
Toegang 1957, inv.nr. 25531

[De Slag bij Heiligerlee, 23 mei 1568 / R.E.F. Sanders. – 1997](#) [studiezaal]

Lesbrief ten behoeve van het basisonderwijs

Toegang 1760, inv.nr. 2524

[Slag bij Heiligerlee - 23 mei 1568 / P.J. van Herwerden. - 1968/69](#)

[In: Groningse volksalmanak. - \(1968/69\), p. 5-12](#) [studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 2692.1968

[Een Spaanse visie op de slag bij Heiligerlee / G.N. Visser. - 1965/66](#)

[In: Driemaandelijke bladen, nieuwe serie. - 17 \(1965/66\), p. 76-80](#)

Toegang 1769, inv.nr. 8591.1965

[De overwinning bij Heiligerlee geschetst in haar militair- historische en politiek-culturele betekenis / door J.G.G.M. Hamm. – 1947](#) [studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 50

Herdenkingen

[Het monument voor graaf Adolf bij Heiligerlee / Marcel Broersma. - 2001](#)

[In: Historisch nieuwsblad. - 10 \(2001\), nr: 2, p. 37](#) [studiezaal]

Toegang 1957, inv.nr. 24720

[t Monument van Heiligerlee 175 jaar / Tim H. Hulzebos. - 2001](#)

[In: Toal en taiken. - 19 \(2001\), nr: 4, p. 203-208](#) [studiezaal]

Toegang 1957, inv.nr. 11558.2001

[Monument graaf Adolf : rijksmonument ter nagedachtenis aan de Slag bij Heiligerlee in 1568. – 1997](#)

[Publicatie ter gelegenheid van de restauratie van het monument in 1996](#) [studiezaal]

Toegang 1957, inv. nr. 17895

[Vierde eeuwfeest van de "Slag bij Heiligerlee" / door A. Kloosterboer. – 1997](#)

Over de herdenking gehouden in Heiligerlee in 1968 van de Slag bij Heiligerlee in 1568 [studiezaal]

Toegang 1760, inv.nr. 2575

[De ontstaansgeschiedenis van het monument voor graaf Adolf van Nassau te Heiligerlee / Eveline Luursema. - 1985](#)

[In: De negentiende eeuw. - 9 \(1985\), nr: 1, p. 1-24](#) [studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 11956.1985

[De onthulling van het monument te Heiligerlee in tegenwoordigheid van Z.M. den Koning den 23 Mei 1873 : dichtregelen uitgesproken te Winschoten / N\[icolaas\] Beets. – 1873](#)

[studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 6456

[Gedenkboek van Heiligerlee : de onthulling van het monument te Heiligerlee ... den 23 mei 1873 : beschrijving der plechtigheid / toespraken van P. Hofstede de Groot, W.\[A.\] Hecker en N\[icolaas\] Beets : en historische aant.. – 1873](#) [studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 5016

[Dichtregelen bij de plechtige onthulling van het monument te Heiligerlee den 23 mei 1873 uitgesproken / W. Hecker. – 1873](#) [studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 639

[Plechtige viering van 't derde eeuwfeest der overwinning bij Heiligerlee op den 23 mei 1868 : verslag van de werkzaamheden der hoofd-kommissie belast met de regeling daarvan en het stichten van een nationaal gedenkteeken op het voormalig slagveld, benevens opgave van de fondsen daartoe bijeengebracht. – 1869](#) [studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 976

[Brielle en Heiligerlee : twee feestvieringen in 1868 : protest tegen de ultramontaansche geschiedenismishandeling van abt Brouwers / door Alb. van Toorenenbergen. – 1869](#) [studiezaal]

Toegang 1759, inv.nr. 4477

[Heil en leed, of Heiligerlee in 1568 : een verhaal voor de Nederlandsche jeugd / door G.P. Post. – 1868](#) [studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 14417

[De slag bij Heiligerlee, 1568 : voorlezing, gehouden op den 23 april 1868 in de voorjaarsvergadering van het Friesch genootschap voor geschied-, oudheid- en taalkunde / door W. Bisschop. – 1868. Overdr. uit: De Vrije Fries, 1868](#) [studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 13923

[Rare reize van Groningen naar Winschoten der vereenigde schutterijgezelschappen en weerbaarheid bij gelegenheid van de eerste steenlegging voor 't monument van graaf Adolf van Nassau te Heiligerlee : en als toegift: Mijn vaderland. – 1868](#) [studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 10979

[Programma \[van de\] herdenking '400 jaar Slag bij Heiligerlee' van 23-28 mei 1968 / Comité tot Herdenking 400 Jaar Slag bij Heiligerlee. – 1968](#) [studiezaal]

Toegang 1760, inv.nr. 2576

[Vaderland en koning : zangen voor de feestviering van het herdenken aan Oranjes glorie, bevochten op de vlakte van Heiligerlee den 23 mei 1568 / J.F. Beins. – 1868](#) [studiezaal]

Toegang, inv.nr. 4213

[Een vaderlandsch lied op het veld bij Heiligerlee, drie honderd jaren na de overwinning aldaar op den 23sten mei 1568 door graaf Lodewijk van Nassau op de Spanjaarden behaald, waarbij graaf Adolf van Nassau gesneuveld is, en ter gelegenheid van het leggen van den eersten steen tot een nieuw gedenkteeken, 23 mei 1868, vorst en volk toegezongen / Nicolaas Beets. – 1868](#) [studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 4181

[J.W. Brouwers, r.c priester, ... om zijne "De Nederlanden en de gevierden te Heiligerlee" voor de vierschaar der historiesche waarheid gedaagd / Mr. D.E. Heij. - \[1868\]](#)

[studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 977

[Programma der feestelijkheden, die zullen plaats grijpen bij gelegenheid van het leggen van den eersten steen voor het op te rigten monument ter herinnering aan de overwinning voor 300 jaren te Heiligerlee op Spanje behaald en het roemrijk sneuvelen van graaf Adolf van Nassau op den 23sten mei 1568, van 21 tot 24 mei 1868. - \[1868\]](#)

[studiezaal]

Toegang 1769, inv.nr. 814

[De Nederlanden en de gevierden te Heiligerlee : redevoering gehouden te Amsterdam op den 300sten verjaardag van den slag bij Heiligerlee / J.W. Brouwers. - 1868](#)

Toegang 1769, inv.nr. 636

[Het Heiligerlee-feest in 1868 tegenover eene miskenning verdedigd : brief aan H. van Lottom, r.c. pr., in antwoord op zijn schrijven in de Katholieke Nederlandsche Stemmen / A\[lb\]. van Toorenenbergen. - 1868 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 488

[Feestrede ter gelegenheid van den driehonderdsten verjaardag van den slag bij Heiligerlee en den heldendood van graaf Adolf van Nassau, den 23en mei 1868 uitgesproken / W.J.A. Jonckbloet. - \[1868\] \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 459

[Herinneringen aan de Heiligerlee-feesten / \[J.E. Banck\]. - \[ca. 1868\]](#)

Toegang 1759, inv.nr. 3878

De Opstand

[Groningen, de Beeldenstorm en de Raad van Beroerten / door Sander Wassing. - 2016 In: Stad & Lande. - 25 \(2016\), nr: 2, p. 28-33 : ill.](#)

Toegang 1769, inv.nr. 20750

[De Tachtigjarige Oorlog : van opstand naar geregelde oorlog 1568-1648 / Petra Groen \[red.\], Olaf van Nimwegen, Ronals Prud'homme van Reine, Louis Sicking ... \[et al.\]. - 2013](#)

Toegang 1957, inv.nr. 28119

[Enege gedenckwerdege geschiedenissen : kroniek van de Friese militair Poppo van Burmania uit de Tachtigjarige Oorlog / Poppo van Burmania ; editie en inl. W. Bergsma. - 2012](#)

Toegang 1957, 27730

[De discipline was zo strikt als in een klooster' : de professionalisering van het leger tijdens de opstand / door Femke Deen. - 2006](#)

[In: Historisch Nieuwsblad. - \(2006\), nr: 1, p. 38-43 : ill.](#)

Toegang 1957, inv.nr 24007

[Trouw aan moederkerk en koning : George Westendorp \(ca. 1535-1608\) / P. Datema. - 2005](#)

[In: Vollenhove, stad en vermaarde zonen. - Kampen : IJsselakademie. - 8 \(2005\), p. 65-72 : ill](#)

Toegang 1957, inv.nr. 23000

[De Opstand in zwart-wit : propagandaprenten uit de Nederlandse Opstand \(1566-1584\) / Daniel R. Horst. - 2003](#)

Toegang 1957, inv.nr. 22621

[De Damster koopman Claes ten Buer : geld, politiek en religie / Renée Nip. - 1998](#)

[In: Het Noorden in het midden : opstellen over de geschiedenis van de Noord-Nederlandse gewesten in Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. - \(1998\), p. 107-125](#)

Toegang 1769, inv.nr. 12635.17

[Exercise of arms : warfare in The Netherlands \(1568-1648\) / ed. by Marco van der Hoeven. - 1997](#)

Toegang 1957, 25531

[De beeldenstorm in Groningen : reformatorische vrijheidsbeweging in Stad en Ommelanden / H. Veldman](#)

Toegang 1769, inv.nr. 13623

[Haren in de 80-jarige oorlog, van katholiek tot protestant / H.M. Luning. - 1988](#)

Toegang 1766, inv.nr. 245.5

[Viglius van Aytta en Joachim Hopperus tegenover de Nederlandse opstand / F. Postma. - 1987](#)

[In: Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden. - 102 \(1987\), nr: 1, p. 29-43](#)

Toegang 1957, inv.nr. 6989.1987

[Aggeus de Albada en de crisis in de opstand \(1579-1587\) / K. van Berkel. - 1981](#)

[In: Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden. - 96 \(1981\), p. 1-25](#)

Toegang 1769, inv.nr. 6989.1981

[Koningin Elizabeth en de Opstand in de Nederlanden / J.J. Woltjer. - 1972](#)

[In: Tijdschrift voor geschiedenis. - 85 \(1972\), p. 31-37](#)

Toegang 1769, inv.nr. 6990.1972

[De Watergeuzen in dienst van Lodewijk van Nassau bij diens inval in Groningerland, mei-augustus 1568. - 1972](#)

[In: De Watergeuzen en de Nederlanden, 1568-1572 / door Johannes C.A. de Meij. - \(1972\), p. 5-13](#)

Toegang 1759, inv.nr. 5387

[De inventaris van de schade door de beeldenstorm \(1566\) in de kerk van Garsthuizen, 1571 / M.C. Canneman. - 1970/71](#)

[In: Groningse volksalmanak. - \(1970/71\), p. 59-60](#)

Toegang 1769, inv.nr. 2692.1970

[Tussen Hunze en Lauwers : kultuur-historische schetsen uit het Groninger Westerkwartier / G.H. Ligterink. - 1968 p. 87-90 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 4092

[Het huis te Wedde : zijn geschiedenis en zijn rol in de slag bij Heiligerlee / J. Mulder. - 1968](#)

[In: Spiegel der historie. - 3 \(1968\), nr: 6, p. 185-201 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 4264

[Foar 400 jier : Fryslân en Heiligerlee / H. Oldenhof. - 1968](#)

[In: Ut de smidte. - 2 \(1968\), nr: 2, p. 10-13 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 10714.1968

[Beeldenstorm in Groningen en in "de Ommelanden" / J. Kleijntjens. - 1948](#)

[In: Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht. - 67 \(1948\), p. 171-216 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 10732.1948

[Friesche en Groningsche edelen in de tijd van de opstand tegen Spanje / H.A. Enno van Gelder. - 1929](#)

[In: Historische opstellen, opgedragen aan prof. dr. H. Brugmans. - Amsterdam. - \(1929\), p. 78-94](#)

Toegang 1769, inv.nr. 9482

[De Nederlandse adel en de opstand tegen Spanje, 1565-1572 / H.A. Enno van Gelder. - 1928](#)

[In: Tijdschrift voor geschiedenis. - 43 \(1928\), p. 1-20, 138-159](#)

Toegang 1769, inv.nr. 9483

[De slag en het klooster bij Heiligerlee / W.J. Koppius. - 1925](#)

[In: Eigen haard. - 51 \(1925\), nr: 10, p. 148-153 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 550.1925

[Een brief uit de dagen vóór den slag bij Heiligerlee / J.S. van Veen. - 1924](#)

[In: Bijdragen en mededeelingen van het Historisch genootschap. - 45 \(1924\), p. 141-144 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 6988.1924

[Van het begin van den opstand tegen Spanje tot het vertrek van den graaf van Leicester \(1568-1588\). – 1911](#)

Toegang 1769, inv.nr. 11938.1

[Platen van den slag bij Heiligerlee / J.T. Bodel Nijenhuis. - 1869](#)

[In: Bijdragen tot de geschiedenis en oudheidkunde, inzonderheid van de provincie Groningen. - 6 \(1869\), p. 46-49 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 2659.1869

[Heiligerlee en de ultramontaanse geschiedbeschouwing : toespraak gehouden ter opening der academische lessen / H.E. Moltzer. – 1868 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 4214

[Correspondence de Duc d'Alba sur l'invasion du Comte Louis de Nassau en Frise, en 1568, et les batailles de Heyligerlee et de Gemmingen / M. Gachard. – 1850 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1759, inv.nr. 983

[De dood des graven van Aremberg in den slag bij Heiligerlee / P. Scheltema. - 1847](#)

[In: Oud en nieuw, uit de vaderlandsche letterkunde verzameld / P. Scheltema. - Amsterdam,. - 2 \(1847\), p. 149-154 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 9517.1847

[Heiligerlee / T.P. Tresling. - 1837](#)

[In: Groninger volks-almanak. - 1 \(1837\), p. 91-95 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 2693.1837

[Egt bericht van het omkoomen des graaven van Aremberg, in den slag bij Heiligerlee ten jaare 1568. - 1801](#)

[In: Huiszittend leeven. - 1 \(1801\), p. 232-252 \[studiezaal\]](#)

Toegang 1769, inv.nr. 9641.1801

[Rerum Belgicarum historia, Philippo II. Hispaniarum rege ac Belgarum principe : accessit specialis inter Frisios Orientales et Occidentales contentio : ubi et de authoris legatione, captivitate et relaxatione / Henricus Paulinus. – 1663 \[studiezaal\]](#)

fragment

Toegang 1769, inv.nr. 8058

Kronieken

[Geschiedverhaal van een Ommelander notabele, ca. 1550 - ca. 1570 / uitg. door W. Bergsma en E.H. Waterbolk. – 1991](#)

Toegang 1759, inv.nr. 4636

[De wereld volgens Abel Eppens : een Ommelander boer uit de zestiende eeuw / W. Bergsma. - 1988](#)

Toegang 1769, inv.nr. 12684

[Kroniekje van een Ommelander boer in de zestiende eeuw / uitg. door W. Bergsma en E.H. Waterbolk. – 1986](#)

Toegang 1769, inv.nr. 12117

[De kroniek van Abel Eppens tho Equart : deel I / H. Brugmans; J.A. Feith; Abel Eppens tho Equart](#)

Toegang 1769, inv.nr. 17973.27

[De kroniek van Abel Eppens tho Equart : deel II / H. Brugmans; J.A. Feith; Abel Eppens tho Equart](#)

Toegang 1769, inv.nr. 17973.28

[Werken van den ommelander edelman Johan Rengers van Ten Post : I. Kronyk / Johan Rengers van Ten Post, H.O. Feith. – 1852](#)

Toegang 1769, inv.nr. 2655.1

[Werken van den ommelander edelman Johan Rengers van Ten Post : II. Kronyk / Johan Rengers van Ten Post, H.O. Feith. – 1852](#)

Toegang 1769, inv.nr. 2655.2

[Werken van den ommelander edelman Johan Rengers van Ten Post : III. Verhandeling van "den standt en politie der Ommelanden." / Johan Rengers van Ten Post, H.O. Feith. – 1853](#)

Toegang 1769, inv.nr. 2655.3

Online

[De Tachtigjarige Oorlog in Groningen, Stichting Schansenkrijg Westerkwartier, René van Iterson, Geert Hadders, G. Overdiep](#)

[Els Zwerver](#) [online, de Verhalen van Groningen]

[Groninger IJkpunt 13: Slag bij Heiligerlee, Henk Boels, Albert Buursma](#)

[online, de Verhalen van Groningen]

[Het voorspel van de 80-jarige oorlog in Stad en Lande, W.J Formsma, Cultureel maandblad Groningen, mei 1968](#)

[De slag bij Heiligerlee, G. Overdiep, Cultureel maandblad Groningen in mei 1968](#)

[Het geslacht Ewsum : geschiedenis van een jonkersfamilie uit de Ommelanden in de 15e en 16e eeuw.](#) Onlangs is dit boek over de familie Van Ewsum door M. Hartgerink-Koomans uit 1938 digitaal beschikbaar gekomen op Delpher. Verschillende Van Ewsums waren nauw bij de opstand betrokken.